

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig

Salisburgi, 1693

Tit. 1. De Summa Trinitate & Fide Catholica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

LIBER I. DECRETALIUM.

TITULUS I.

De Summa Trinitate & Fide Catholicâ.

SUMMARI.

1. *Autoritas S. Scripturae & sensus Ecclesiae de SS. Trinitate.*
2. *Pater cur prima persona?*
3. *Filij Generatio duplex.*
4. *Filius quo sensu alibi à Spiritu Sancto, & alibi à tota Trinitate incarnatus dicatur?*
5. *Spiritus Sanctus vivificans, & ex Patre Filioque procedens.*
9. *Fides Catholica qua?*
7. *Verba Sacra Scripturae non applicanda ad vans, scurrilia & impia.*
8. *Libri non imprimendi sine nomine auctoris, & licentia Ordinarij.*
9. *Ad Professionem Fidei qui teneantur.*
10. *De obligatione cujuslibet hominis circa internam vel externam fidei confessionem, remissive.*
11. *Transiens per loca hereticorum cum periculo an possit in die jejuniij vesci carnibus?*

Sanctissima TRINITATE, Fonte & origine omnis sapientiae, & iustitiae, scientiam Juris Canonici, & titulos auspiciamus, atque à cujus divinis gratia accepimus, ad Eiusdem honorem, & gloriam referimus, illius humillimè implo-ramus auxilium, illi consecramus labores.

Porrò Mysterium Sanctissimae Trinitatis prolixius tradere, ad Theologiam speculativam pertinet; Eius immensitatem capere, supra humani intellectus caliginem, & angustias est, neque in ullius rei, quam huius omnino altissime, ac difficillime notitia, ac explicatione (ait Cathec. Roman. Pij V. c. 3.) *sunt periculosius versari, aut gravius errare possimus: qui enim scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. Proverb. 25. & 27. Captivemus igitur intellectum nostrum in obsequium fidei, & credamus, Trinitatem unius, & individuae substantiae esse; idque ex Divino Evangelij Oraculo Matth. 28. *Ite docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Joan. 10. *Ego &**

Pater unum sumus, juncto e. 16. Omnia quaecunque habet Pater, mea sunt; propterea dixi vobis, quia Spiritus veritatis de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Item Epistola I. Joan. c. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in Caelo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt.* Credamus, quod sancta Mater Ecclesia à Sancto Spiritu omnem veritatem edocta in Conc. Lateran. quod habetur in c. 1. *hoc tit. confitetur, & declarat, hanc sanctissimam Trinitatem secundum communem essentiam individuae, & secundum personalitates proprias distinctam esse. PATREM à nullo, FILIUM à PATRE genitum, & SPIRITUM SANCTUM ab utroque procedentem, consubstantiales, coaequales, coomnipotentes, & coaeternos, unum universorum visibilibus, & invisibilibus, corporalium, & spiritualium principium.*

PATER *prima persona* dicitur, non quòd in TRINITATE aliquid majus aut minus, prius aut posterius tempore sit, sed quòd ipse sit principium sine principio, FILIUM ab aeterno generans.

3 **FILII** nativitas, seu generatio duplex est: una (circa quam nihil terrenum aut mortale cogitandum) secundum *Deitatem*, quā ab aeterno, & ante omnia secula Deus de Deo ex PATRE natus est ejusdem naturae, potestatis & sapientiae cum PATRE. Nativitatem istam licet potius sanctā fide credere, quam perfecte intelligere valeamus, *generationem enim ejus quis enarrabit? Esa. 53.* pro humana tamen capacitate aliquantulum adumbrare possumus per illam similitudinem, quā ab animi nostri cogitatione sumitur, ut enim mens nostra se ipsam quodammodo intelligens sui effingit imaginem, quam Theologi *verbum mentis* appellant, ita Deus (quantum tamen divina humanis conferri possunt) se ipsum intelligens *Verbum aeternum* generat, & inde in Evangelio *Joan. 1. Verbum fuisse apud Deum, & Deus Verbum. & Verbum incarnatum*, dicitur. Altera praeterea Nativitas FILII est, quā propter nostram salutem de caelo descendens, divinam ac humanam naturam conjungens, *incarnatus de Spiritu Sancto, & homo factus est*. Cū enim homines omnes in praevicatione Adā innocentiam perdidissent, facti, ut Apostolus *ad Ephes. 2. v. 3.* inquit, *natura filii irae*, sub potestate diaboli, & mortis, misit caelestis Pater misericordiarum Filium suum multis ante temporibus sanctis Patribus in veteri Testamento promissum ad hominum redemptionem, & viam vitae aeternae demonstrandam.

4 Quod verò FILIUS in symbolo fidei tantum a Spiritu Sancto, & in dicto *c. 1. hoc tit.* communiter a tota Trinitate incarnatus dicatur, ita intelligendum est, quod licet omnes Divinae TRINITATIS Personae concurrerint secundum Christianae fidei regulam: *quod omnia, quae Deus extra se in rebus creatis agit, tribus personis communia sint, neque una vias, quam alia, aut una*

sine alia agat; sacrae tamen literae earum rerum, quae omnibus tribus personis communes sunt, aliam aliis tribuere soleant, ut rerum omnium potestatem PATRI, sapientiam FILIO, amorem SPIRITUI SANCTO, & idē cū Divinae Incarnationis Mysterium imensum Dei erga nos amorem ostendat, hoc opus cooperante totā TRINITATE factum, peculiaris amoris consideratione SPIRITUI SANCTO adscribitur.

5 Tertia ergo in Trinitate Persona est SPIRITUS SANCTUS, ab inspirando, vel quod Spiritualem vitam (unde in symbolo fidei *vivificans* dicitur) in nos infundat, sic appellatus. Hunc Deum esse, atque unius cum PATRE & FILIO substantiae, praeter loca scripturae superius allegata aperte probat illud *Act. 5. v. 3. Cur tentavit Satanās cor tuum, mentitus es hominibus, sed Deo.* Item *1. ad Corinth. 12. v. 6.* ubi Apostolus *divisiones, inquit, operationum sunt, idem verò Deus, qui operatur; & mox v. 11.* subjungit; *haec autem omnia operatur unus atque idem SPIRITUS.* Praeterea in Symbolo fidei SPIRITUM SANCTUM à PATRE & FILIO procedentem credimus; quod iterum ex sacris literis manifestum redditur, in quibus SPIRITUS SANCTUS interdum *Spiritus Patris* vocatur, interdum *Spiritus Christi*, & modò à PATRE, modò à FILIO mitti dicitur *ad Galat. 4. juncto cap. Matth. 10. & cap. 15. Joan.*

6 Circa alteram partem Rubricae, quae de *Fide Catholica* inscribitur, breviter adnotandum est, quod *Fides Catholica* dicatur, quam Ecclesia Catholica (id est, universalis) Romana, cujus caput est Romanus Pontifex, Vicarius Christi, & D. Petri successor, nobis proponit, estque teste D. Paulo *ad Hebr. 11. v. 1. sperandarum substantiarum, argumentum non apparentium.* Haec continetur partim in Sacris Scripturis, sive

sive libris Bibliis: partim in Traditione & definitione Ecclesie: quoniam vero Scripturae & libri Biblii haberi debeant pro Sacris, Canonicis & Authenticis, declaravit Concilium Tridentinum *sess. 4. de Canon. Scrip.* ubi etiam *in ead. sess. in Decret. de edit. & usu Sac. lib.* severè prohibet sub poenis juris, & arbitrariis per Ordinarios infligendis, ne quis publicè aut privatim Sacram Scripturam contra communem Ecclesie sensum interpretari audeat, aut verba Sacra Scripturae ad scurrilia, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superflitiones, impias & diabolicas incantationes, divinationes, forces, libellos famosos &c. applicare vel usurpare præsumat.

8 Item ne quicumque libri sine nomine Authoris, atque approbatione Ordinarij, quæ in scriptis, & gratis detur, in principio, vel sine libri, apponenda imprimantur; Regulares vero ultra approbationem Ordinarij etiam licentiam suorum Superiorum impetrare teneantur.

9 Præterea ex Conc. Trid. *sess. 24. de Ref. c. 1.* professionem fidei Catholica facere teneantur promoti ad Episcopatum. Atque *in ead. sess. 24. de Ref. cap. 12.* statuitur, ut *provisi de beneficiis quibuscunque curam animarum habentibus à die adeptæ possessionis ad minus intra duos menses in manibus Episcopi, vel, eo impedito, coram Generali ejus Vicario, seu Officiali orthodoxæ suæ fidei publicam faciant professionem, & in Romana Eccl. obedientiam se permansuros spondeant, ac jurent.* Provisi autem de Canonicatibus, & Dignitatibus in Ecclesijs Cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo idem facere teneantur: alioquin prædicti omnes provisus fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur.

Quibus Concilij Constitutionibus Pi-

us IV. in bulla: *Injunctum.* & Pius V. in bulla: *In sacrosancta.* addidit, ut eadem fidei professio etiam fieret ab illis, qui de Monasteriis, Conventibus, domibus, & aliis quibuscunque bonis Regularibus, quorumcunque Ordinum etiam militarium, quocunque nomine, vel titulo providerentur. Item ut ad hanc fidei professionem teneantur omnes Doctores, Magistri, Regentes, & alii cujuscunque artis & facultatis Professores, sive Clerici, sive Laici, vel cujuscunque ordinis Regulares sint, qui docere, vel promoveri voluerint, *Declarat. Card. ad d. sess. 25. Trid. c. 1. Zyp. in Anal. h. t. n. 1.*

Qualiter verò & quando quilibet homo 10 vel Christianus obligetur ad internam, vel externam fidei confessionem? vid. D. Th. 2. 2. q. 1. & seqq. Sanch. *lib. 2. Mor. c. 3. & seq.* Paul Laym. *in Theol. Mor. lib. 2. tract. 1. c. 9. & seqq.* ubi etiam *cap. 11.* docet, quod quamvis nullo casu licitum sit, externam voce, aliove signo veram fidem negare, aut falsam profiteri, juxta illud Matth. 10. 4. 33. *Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo;* præceptum tamen de facienda positiva externa fidei confessione esse ex præceptis affirmativis, quæ regulariter obligant quidem semper, sed non ad semper: ideoque ex gravi causa, & imminente periculo, ac ubi ex fidei professione nulla speratur securura utilitas, sed magis perturbatio, licitum esse quandoque fidem tacere, & dissimulare. Atque *n. 5.* inter alia exempla ponit de transeunte cum periculo loca hæreticorum, & de vescente carnibus in die 11 jejunii, si talis comestio ab ipso non petatur expressè in contemptum fidei: alias enim comedere carnes actus indifferens est, & præceptum Ecclesiasticum abstinendi in die jejunii, tanquam humanum, non obligat cum tanto periculo. Cætera quoque, quæ ad fidem

fidem Catholicam, & auctoritatem Universalis Ecclesiae, Romanique Pontificis spectant, ad Theologiam & Controversias fidei, item ad alios Titulos juris Canonici, ubi de administratione Sacramentorum, de Majoritate & Obedientia, de Hæreticis &c. agemus, remittimus.

TITULUS II.

De Constitutionibus.

§. I.

Quid, & quotuplex sit constitutio, ac quamnam ejus causa?

SUMMARIA.

1. Quid & quotuplex Jus naturæ?
2. Quid & quotuplex jus gentium?
3. Quid lex positiva?
4. De Lege Divina.
5. Leges Veteris Testamenti quales, & an etiam hodie obligent?
6. De Lege Divina Novi Testamenti, & Epistolis Apostolorum.
7. Quid Lex humana positiva & quotuplex?
8. De conditionibus, & causis legum humanarum.

Constitutio, à constituendo, sive statuendo dicta, in sensu ordinario solum legem positivam & scriptam denotat, & non nisi valde impropiè *Jus naturæ*, vel *Consuetudo* constitutio diceretur. Est enim *Jus naturæ*, inquit Ihd. in c. 7. dist. 1. *communis omnium rationum. ex instinctu naturæ, non constitutione aliqua procedens.* Et *Consuetudo*, quæ non de statuto, sed moribus solum tracta est. c. 4. c. dist. 1. Quia verò in constitutionibus frequens *Juris naturalis* mentio fit, & pleraque leges, ac constitutiones in Jure naturæ fundamentum aliquod habent, ideo prænotare oportet, hoc *Jus Naturæ* dividi solere in *Primævum* & *Secundarium*. *Primævum*, sive *materialiter sumptum* est, quod na-

tura omnia etiam bruta animantia docuit, ut maris & femine conjunctionem, proli educationem, contra violentiam defensionem &c. *Secundarium* autem, quod à ratione dependet, & hominibus proprium est, uti sunt liberorum hereditaria saltem in legitima successio, pactorum & contractuum observatio, alieni injusti damni evitatio. Unde non ineptè Gratianus in *primis. dist. 1.* summam juris naturalis in illo Evangelij præcepto *Matt. 7. v. 12.* contineri aserit, quo *quisque jubetur alii facere, quod sibi vult fieri, & prohibetur alii inferre, quod sibi nolit fieri.* Dummodo ea interpretatio adhibeatur, ut illa voluntas, quæ sibi quis vult aliquid fieri, vel non fieri, sit secundum rectam rationem, & circa talem rem, in qua quis, si casum in propriam suam personam fingeret, debitum justitiæ agnosceret; non verò ex inordinato affectu, vel habendi cupiditate. E. g. debeo Titio centum ex mutuo, quod ille, quia nullum habet à me chyrographum, probare non potest, cogito, an teneam solvere? Invertam casum, & ponam Titium mihi debere mutuum, quod probare nequeam, mox dictabit naturæ instinctus, quid vellem mihi fieri, quod justum & æquum sit, ergo idem in eodem casu, & iisdem circumstantiis faciam alteri &c. Aliud est, si cuperem à Titio mihi donari centum, non ego propterea teneor Titio donare centum, quia hæc voluntas circa alterius bonum cum damno ejus, vel non est secundum rectam rationem, vel per se clarè constat, quòd non habeat materiam debiti & obligationis. Unde etiam Lex naturalis apud Theologos *recta hominis conscientia & participatio quædam Legis æternæ in creatura rationali* convenienter appellatur.

Porro Jus naturale *secundarium* etiam *Jus gentium* vocatur, quòd omnibus gentibus inditum sit. Hinc in Jure obligationes